

BACHELOREOPPGAVE

Dyr som ressurs i pedagogisk arbeid

Skrevet av Silje Bang Gule

(studentnummer: 180040)

Emnekode: BHBAC3930

Trondheim, Vår 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Emnekode	BHBAC3930
Emnenavn	Bacheloroppgåve
Faglig nivå	Bachelor
Omfang	15 sp
Undervisningssemester	Høst og vår (3. studieår).
Eksamenssemester	Vår 3. studieår.
Undervisningsspråk	Norsk
Forkunnskapskrav	Se opptakskrav og regler for studieprogresjon i studieplanen for barnehagelærerutdanningen
Emneinnhold	<p>Bacheloroppgaven skal være profesjonsorientert og bygge på kunnskap knyttet til fordypningsemnet og pedagogikkfaget.</p> <p>Oppgaven er et selvstendig arbeid der studenten selv velger tema, problemstilling og metode. Problemstilling og metode må godkjennes av veiledere.</p> <p>I emnet inngår en innføring i vitenskapelig arbeid, forskningsmetodikk og skriving av fagtekst.</p> <p>Oppgaven skal presenteres for medstudenter og veiledere i rimelig tid før innlevering for å gi studentene erfaring både med formidling og å vurdere betydningen av respons.</p>
Læringsutbytte	<p>Etter gjennomført bacheloroppgave har studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • grunnleggende kunnskap om allmennvitenskapelige normer, vitenskapsteori, forskningsmetoder og forskningsetikk • evne til å avgrense et pedagogisk og/eller fagdidaktisk problemfelt, formulere forskningsspørsmål og/eller en problemstilling og disponere eget arbeid • utvidet kunnskap om og innsikt i bacheloroppgavens tema og problemfelt • ferdigheter i å presentere eget forskningsarbeid, muntlig og skriftlig
Arbeidsformer og læringsaktiviteter	Storforelesninger i kombinasjon med klasseundervisning, gruppearbeid og individuelt arbeid med veiledning, individuelt arbeid med datainnsamling
Vurderingskriterier	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgaven har et avgrenset tema og en presis problemstilling med relevans for barnehagelærerprofesjonen. • Studenten gjør rede for og evner å bruke relevant teori/forskning på en fruktbar måte på sitt eget materiale. • Studenten gjør rede for og begrunner valg av metode og strategier for datainnsamling med bakgrunn i problemstillingen. • Studenten redegjør for arbeidet med innsamling av eget materiale og hvordan forskningsetiske hensyn er ivaretatt. • Studenten bearbeider og analyserer materialet sitt, presenterer og drøfter resultater fra arbeidet i lys av teori/forskning og svarer på problemstillingen. • Oppgaven har en klar oppbygging med god språklig framstilling, sammenheng og helhet. • Sitat, henvisninger og litteraturliste er satt opp i henhold til retningslinjene ved DMMH. • I vurderingen tas det også hensyn til studentens selvstendighet og kreativitet og oppgavens teoretiske og metodiske vanskelighetsgrad.

Forord

Vi går en tur langs asfalten en sommerdag i 1999, og får øye på tre ponnier som står å beiter i grøftkantene. Vi stopper opp og ser på de nyskjerrige dyrene som har rettet oppmerksomheten sin mot oss. Mamma tar meg i hånda, og vi går sammen bort mot hestene. Hun setter seg på huk, og klapper ponniens varsomt over pannen. Kanskje du skal gi hesten en klem, sier hun i det hun reiser seg. Jeg lener kinnet mitt mot ponniens panne og omfavner den lille hesten med armene mine.

Selv om jeg kun var 3 år er dette en opplevelse som ligger sterkt i minnet. Jeg husker enda følelsen av pelsen som kilte i ansiktet og lukten av hest i nesa. Jeg husker fremdeles følelsen som minner om respekt, kjærlighet og engasjementet. Slike opplevelser har hatt stor innvirkning på meg og på hvem jeg har blitt som person, og det har vært en viktig verdi i mitt liv. Nå skal det sies at jeg alltid har hatt en brennende lidenskap for dyr, og da særlig hester, men jeg har også en tro på at dyr kan føre til mye positivt for mange andre mennesker der ute. Både store og små. Basert på min egen barndom, interesse og lidenskap valgte jeg å forske på og skrive bacheloroppgave om et tema som omhandler bruken av dyr som resurs i barnehagen.

Jeg vil gi en stor takk til de to barnehagene som jeg fikk besøke og gjøre forskning i, og til de 3 ansatte som stilte til intervju.

Sammendrag

Denne oppgaven er basert på tilegnet informasjon gjennom intervjuer og observasjoner tatt av barn i samvær med dyr. Dataene som er presentert er hentet fra to forskjellige gårdsbarnehager, i tillegg inneholder oppgaven aktuell teori, samt en drøftingsdel som støtter opp under funnene fra forskningsprosjektet. I de besøkte barnehagene bruker de dyr som en ressurs i det pedagogiske arbeidet, og jeg har vært interessert i å forske på hvordan de utfører det pedagogiske med dyr, og hvilket utbytte de tror barna får gjennom samvær med dyra. Funnene fra denne forskningen tyder på at dyr har mange positive virkninger på barn, men det kan også føre til utfordringer og konsekvenser som ansatte i en slik barnehage må være bevisst på for å skape en trygg og god arena for barna.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	1
1.1 Begrunnelse for valg av tema.....	1
1.2 Avgrensning.....	1
1.3 Begrepsavklaring.....	2
2.0 Teori.....	2
2.1 Med gården som arena.....	2
2.2 Dyrers innvirkninger på barn.....	4
2.3 Dyrassisterte intervensjoner.....	5
2.4 Barn og lek.....	6
3.0 Forskningsmetode og utvalg.....	6
3.1 Kvalitativ metode.....	7
3.2 Intervju.....	7
3.3 Observasjon.....	8
3.4 Analyse.....	8
3.5 Etske hensyn.....	9
3.6 Relevans og pålitelighet	9
4.0 Forskningsfunn.....	10
4.1 Tilrettelegging for et trygt og lærende miljø.....	10
4.2 Å ivareta leiken.....	12
4.3 Med rammeplanen som utgangspunkt.....	13
4.4 Verdier og kunnskap gjennom dyresamvær.....	14
4.5 utfordringer.....	15
5.0 Drøfting.....	16
5.1 Et tilpasset miljø for pedagogisk virksomhet.....	16
5.2 Bruk av dyr i pedagogisk arbeid.....	17
5.3 Hva oppnår barna?.....	18
5.4 Fordeler vs ulemper.....	19
5.5 Lek vs alvor.....	21
6.0 Avsluttning.....	21

1.0 Innledning

Jeg skal i dette kapittelet introdusere problemstillingen for oppgava, og forklare hvorfor jeg har valgt dette temaet. Videre skal jeg ta for meg avgrensningene i oppgava, slik at du som leser skal kunne være orientert over rammene som er satt for forskningen.

1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling

Problemstilling: Hvordan bruker gårdsbarnehager samvær med dyr som ressurs i det pedagogiske arbeidet, og hvilke erfaringer har de gjort seg rundt bruken av dyr?

Tema: Dyr som ressurs i pedagogisk arbeid

Jeg har valgt dette temaet fordi jeg har en stor interesse for dyr, noe jeg selv ønsker å kunne utnytte som en ressurs i barnehagen. Ved å bruke bacheloroppgava til å forske på og tilegne ny kunnskap om noe jeg brenner for, vil dette bidra til å øke min motivasjon og kompetanse på feltet. Jeg ønsker også å sette temaet i lys, fordi jeg har tanker om at dyr er en veldig god ressurs på mange måter. Jeg er oppvokst i et miljø med dyr rundt meg, og finner selv gleder og verdier som følger av samvær med dyr. Å ha tette relasjoner med dyr er noe jeg ser på som gode vennskap, og man har alltid noen som ikke ser på deg med menneskelige forventninger og dømmende blikk. Samtidig må en lære seg å opptre med respekt for dyret, og lese dyrets kroppsspråk i samvær med det. Kommunikasjonen må foregå på dyrets prinsipper for at det skal kunne oppstå en god relasjon, dermed er det viktig at barn har beviste voksne rundt seg i samvær med dyr. Med en sterk interesse og denne bacheloroppgava i bakhånden ønsker jeg å videreformidle min glede og kunnskap ovenfor barn og dyr gjennom arbeid i barnehage. Problemstillingen er formulert på en måte som åpner for forskning på barnehagenes baktanker i det pedagogiske opplegget rundt dyr, og problemstillingen åpner også for å få et innblikk i hva ansatte i gårdsbarnehager vurderer at barn får ut av dette. Jeg ønsker i hovedsak å forske på ressursene det gir, men også utfordringer og konsekvenser som kan oppstå.

1.2 Avgrensning

Studiet er gjennomført med fokus på de eldste barna i barnehagen (4-6 år). Jeg har i denne oppgava valgt å forholde meg til de voksnes syn på dyr i pedagogisk arbeid, og har utelatt direkte innspill som bekrefter barnesyn. Jeg har tolket noen observasjoner tatt av barn i stallen, som bygger opp under de ansattes utsagn om hvilke verdier og kunnskaper barna tilegner seg i samvær med dyr. Jeg vil gjøre deg som leser oppmerksom på at ingen av barna ble stilt spørsmål angående situasjoner eller deres opplevelser angående samvær med dyr. De

fikk heller ingen mulighet til å bekrefte eller avkrefte mine oppfatninger av situasjonene som er kort tolket og beskrevet i denne oppgaven. Det er 2 barnehager som har deltatt i dette studiet, og informasjonen som er innhentet er dermed ikke nødvendigvis representativt for alle gårdsbarnehager.

1.3 Begrepsavklaring

“Inn på tunet” : Inn på tunet ble innført i Norge i 2001 med undertittelen “ Gården som ressurs for opplærings-, helse og sosialektor. Det inneholder et mangfold av pedagogiske tilbud på gårdsbruk rettet mot barn, unge og voksne (Berget, 2013, s 16).

2.0 Teori

I dette kapittelet skal jeg vise til teori og tidlige forskning som står aktuelt i forhold til mine funn i barnehagen. Det vil bli henvist til dette kapittelet i drøftedelen av oppgaven.

Kapittelet er delt inn slik:

- Med gården som arena
- Dyrs innvirkning på barn
- Dyreassisterte intervensjoner
- Barn og lek

2.1 Med gården som arena

Jeg skal her ta for meg gården som arena for barn, og presentere Vedum, Dullerud og Ødegårds (2005) framstillinger om hva en kan gjøre med dyra, og hvordan en kan la barna undre seg over gårdsbrukets innhold og omfang. Barnehagen er en sekundær sosialiseringsinstans hvor mange barn tilbringer 30-40 timer i uka fra de er omtrent ett til de er seks år. Det er dermed en arena som er vesentlig betydningsfull i barnas sosialisering, læring og utvikling I barnehagen oppstår det relasjoner mellom barn, ansatte og foreldre, og i gårdsbarnehager dannes også relasjoner mellom barn og dyr. Larsen og Slåtten presiserer at barn utvikler seg gjennom samvær, og med gården som arena befinner de seg i et samspill sammen med hverandre i kontakt med dyr (Larsen og Slåtten, 2015, s 35).

På gårdsbarnehagene som ble besøkt befant det seg husdyr, hvor noen av de også er produksjonsdyr. På en gård får dyra daglig for og stell, og noen dyr blir etter hvert sendt til slakt for å gi mat og inntekt for bonden. Barna må forberedes på dette, og gjøres bevist på ressursene som vi utnytter gjennom hold av gårdsdyr. Fra gården får vi både vegetabilske og animalske matprodukter. (Vedum, Dullerud og Ødegård, 2005, s 88). Uavhengig av om dyra gir oss utbytte i form av mat, eller om de holdes kun for selskap, er vi pliktet til å ta ansvar for

deres liv og velvære. Lov om dyrevelferd paragraf 3 sier at "dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger" (Lovdata, 2009, §3). Dyr trenger stell, omsorg og pleie, og det er faktisk gjort undersøkelser som tyder på at dyra produserer best produkter når de lever et godt og naturlig liv med godt stell (s 96). Samtidig som at barna får erfare det å ha ansvar for dyra, må man være bevisst på at det å fore og stelle dyr skal være lystbetonte aktiviteter som går på omgang (s 92) Rammeplanen ivaretar barnas rett til medvirkning, og det skal legges til rette for og oppmuntres til at barna kan få uttrykke sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven § 1 og § 3 (KD, 2017, s27). I forskerfrøboka forklares det at "medvirkning er ingen teknikk eller metode, men noe som må ligge som en væremåte for alt arbeid i barnehagen (Langholm, Hilmo, Holter, Lea, Synnes, 2011, s 27)

På en gård kan en gjøre mye forskjellig både med og for dyra. Fysisk kontakt, lek og kos er trivelige handlinger en kan gjøre, som styrker relasjonene mellom dyr og menneske. Dyra er avhengig av mennesket, og barna får delta i ansvaret rundt foring, pussing og stell. Dersom en har tilpassede redskaper som er egnet for barn, vil det være lettere for barna å delta som selvstendige hjelpere, selv om voksenredskaper også ofte er populære. Gjennom relasjon og samvær kan de lære om dyras anatomi, størrelse, kjønn og navn, og om deres behov for trivsel og velvære. Gjennom observasjon av dyra i samhandling med mennesket og i samhandling med hverandre får barna erfare og oppleve dyras atferd, lyder og bevegelser. Dyra kan også være en ressurs i undring, foreksempel om dyras språk, tanker og væremåter, eller om sammenhenger mellom dyr og samfunn. Som barnehagelærer kan en hjelpe barna i å undre ved å stille spørsmål og gi svar som grunnlag for videre samtale. En kan også hjelpe barna i å stille viktige spørsmål, som foreksempel hvor kommer maten fra, hva gjør vi med dyra når de dør og hva skjer når vi graver de ned i jorda?. Gjennom å veilede de inn i nye situasjoner kan en bevisst skape nytt fokus med ny undring og læring. Kreative voksne skaper kreative barn, også i samvær med dyr. (Vedum, Dullerud og Ødegård, 2005)

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kunnskap om dyr og dyreliv

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kjennskap til menneskets livssyklus. (Kunnskapsdepartementet, 2017 s 53)

Noen barn kan ha lite erfaring med husdyr når de begynner i gårdsbarnehagen, og de må dermed få tid til å venne seg til dyra. Dersom de presses inn i situasjoner de ikke er trygge på,

kan de få dårlige opplevelser. Det er viktig at voksne forklarer og demonstrerer slik at de forstår og erfarer hvordan dyra oppfører seg og reagerer. En framgangsmåte kan være å koble dette til våre egne følelser, og en kan jobbe med dette med å foreksempel la barna dramatisere hvordan vi ser ut når vi er lei oss, sinte, glade og redde. Deretter overføre dette til dyras uttrykk for ulike følelser. Hva gjør dyra når de er sinte, redde eller tillitsfulle, og hvordan kan vi se at de har det bra? For at barn kan oppnå gode relasjoner med dyr er det avgjørende at barna lærer og tilpasser seg dyras naturlige instinkter og væremåter. Barna er nødt til å forholde seg til dyras naturlige væremåte for at dyra skal ønske å ta kontakt. Dyra registrerer kroppsspråket vårt, og det er viktig å være bevisst på hvordan vi bruker for eksempel armer og hender for å unngå missforståelser hos dyra. For at barna skal kunne få gleden i samværet på dyr, er de nødt til å kontrollere noen av sine spontane reaksjoner, og tilpasse seg et kroppsspråk som er behagelig for dyra. Utstrakte armer får som eksempel en person til å virke større enn han er, og dette kan virke truende. Å tenke over stemmebruken og også viktig. Mørke og korte ytringer oppfattes gjerne negativt, mens lyse og langtrukne ytringer oppfattes positivt. Dersom barna er høylytte og brå, vil dyra bli skremte og dermed trekke seg unna. Noen dyr oppfatter stirring som truende, og en må derfor lære barna at en bør ikke stirre en fremmed hund eller gris i øynene. Disse dyra oppfatter oss mennesker som samme art som dem (Vedum, Dullerud, Ødegård ,2005, s 92- 96).

2.2 Dyrs innvirkninger på barn

Vedum, Dullerud og Ødegård presenterer i boka "Natur og gårdsbarnehagen" (2005) noen punkter med dyrs positive og negative innvirkninger på barn. Positive sider med samvær med dyr er at barna får utviklet ansvar og omsorg gjennom foring og stell, og de tilegner seg kunnskap og erfaringer om dyras biologi, anatomi og fysiologi. Samvær med dyr kan føre til at barna utvikler selvtillit og trygghet gjennom fysisk kontakt med dyr, og i mange tilfeller kan dyr virke beroligende, trøstende eller være en lekekamerat. "Barn viser ofte andre sider av seg selv i omgang med dyr enn ovenfor andre barn i ulike situasjoner. Barn kan få ut vonde ting med å "prate med" dyr. Dyr har ingen krav eller forventninger". Negative konsekvenser som kan oppstå i samvær med dyr er at barn kan møte dyr som opptrer aggressivt og dermed bli urolige og engstelige. Å ha utrygge dyr i barnehagen kan føre til at barna blir usikre og får dårlige opplevelser, og det kan være svært ødeleggende for barnas opplevelser i samvær med dyra. For å skape gode opplevelser og trygge relasjoner mellom barn og dyr, må dyra ha en naturlig kontaktsøkende og positiv atferd. En annen konsekvens er at dyra kan

menneskeliggjøres og dermed kan barna ignorere dyrs naturlige behov. I noen tilfeller kan dyr bli en erstatning for andre menneskelige relasjoner, noe som kan føre til at barna blir mer lukket. Det kan også være utfordrende å ta hånd om følelser som oppstår når dyr slaktes eller drepes i jakt. På en annen side kan barn også få utløp for aggresjon og sadisme på dyr.

Mange barn vokser opp i familier med dyr. I følge Endenburg og Baarda (1995) viser barn i familier med dyr mer empati, ansvar og omsorg enn barn i familier uten dyr. Empati er et aspekt i den sosial-emosjonelle utviklinga som handler om å kunne sette seg inn i andre sine følelser. Empatien er i stadig utvikling og handler om evnen til å respondere på følelsesmessige undertoner på en måte som forsterker den andres forståelse av seg selv (Kinge, 2009). I følge Serpell og McCune (2012) har samhandling med dyr en beroligende effekt på stress, og det har positiv innvirkning på hjertefrekvens og blodtrykk både for barn og voksne. Endenburg og Baarda (1995) viser til Bryants studie som bekrefter at barn som hadde dyr viste i større grad empati mot andre mennesker. Poresky og Hendrix gjennomførte et studie med 3-6-åringer 4 år senere (i Endenburg & Baarda, 1995). Dette studiet viste også et resultat som tilsvarer at de som hadde dyr viste mer empati enn barn uten dyr. Dersom det å ha dyr i familien fører til mye stress, kan dette føre til at dyret blir en risikofaktor. Det kan også oppstå utfordringer som økonomiske problemer, allergi og redsel (Endenburg og Baarda, 1995).

2.3 Dyreassisterte intervensjoner

Dyreassisterte intervensjoner går ut på å bruke dyrs medfødte evne i å hjelpe de som trenger det. Denne arbeidsmåten er delt inn i to ulike former, dyreassistert terapi og dyreassisterte aktiviteter. Dyreassistert terapi er et mer målrettet arbeid hvor fagfolk tar i bruk dyra som en resurs i behandling, mens dyreassisterte aktiviteter handler om å skape positive effekter i sosialisering, motivasjon og læring, noe som kan utføres av frivillige på ulike instutisjoner (Handeland, 2014, s 18). I følge Melson og Fine (2010) er dyr særlig egnet til å bruke i terapi fordi mennesker føler et større behov for å gå i forsvar mot et menneske sammenlignet mot et dyr. Dyreassisterte aktiviteter inneholder planlegging og målsetting men er en ganske uformell interaksjon som blir undervist av mennesker med motivasjon, undervisning og rekreasjon som formål. IAHAIO (The International Association of Human-Animal Interactions Organizations) har en tredje definisjon for dyreassisterte invensjoner, som kalles dyreassistert pedagogikk. Dette omfatter et mer målrettet, planlagt og strukturert arbeid av profesjonelt undervisnings- og pedagogpersonell, hvor læringsog utviklingsutbyttet blir målt og dokumentert. Det er viktig at vanlige lærere som bruker denne metoden har kjennskap til

dyrene som er involvert (Wielsgaard, 2016). ‘‘Dyreassistert pedagogikk (DAP) innebærer at en fagperson benytter ett dyr systematisk og målrettet som en pedagogisk ressurs. DAP benyttes i praktisk undervisning, i forbindelse med lærevansker, lese- og skrivevansker, sosio-emosjonelle vansker og i sosial trening’’(Barstad H. K, 2019). Det å planlegge for det pedagogiske arbeidet åpner for en langsiktig og systematisk oversikt som bidrar til kontinuitet og progresjon både på gruppe og individnivå. Gjennom planlegging kan en synliggjøre rammeplanens innhold, noe som videre gir grunnlag for refleksjon og utvikling (KD, 2017, s 37).

2.4 Barn og lek

Siden leken er en sentral og grunnleggende verdi også på en gårds-barnehage, skal jeg kort ta for meg deler av rammeplanens innhold om lek, som er et teoretisk grunnlag for avsnittet om ‘‘å ivareta leken’’ under forskningsfunn.

I rammeplanen står det at i barnehagen skal leken stå sentralt, og den ses på som en egenverdi som skal anerkjennes. Barnehagen skal tilby gode vilkår til lek, vennskap og barnekultur. I barnehagen, også i gårdsbarnehager, er det selve leken som er hovedarenaen for barnas utvikling i læring, det sosiale og i det språklige. Gjennom å tilby rom for variert aktivitet skal barnehagen inspirere til ulike typer lek både ute og inne, og gjennom leken skal en tilrettelegge for at barna kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement – alene og sammen med andre. Personalet skal organisere, tilrettelegge, og fremme et miljø hvor alle barna inkluderes, samt støtte og veilede barna dersom det er nødvendig (KD, 2017 s 20). I temaheftet om natur og miljø (2006, s 13-14) skriver Lysklett at ‘‘Leik kan føre til opplevelser, og opplevelser kan føre til leik’’.

3.0 Forskningsmetode og utvalg

Basert på teori om ulike metoder for å undersøke i barnehagen, har jeg utarbeidet en forskningsmetode for å innhente data som skal gi svar på min problemstilling om dyr som ressurs i pedagogisk arbeid og om ansattes erfaringer rundt dette. Jeg skal her presentere de to metodene som jeg har valgt for å svare på problemstillinga, og forklare hvorfor jeg valgte nettopp disse metodene. For å få svar på problemstilling måtte jeg kontakte gårdsbarnehager hvor de har gjevnlige opplegg sammen med dyr, og jeg tok turen til to ulike barnehager. I den

ene barnehagen fikk jeg intervjuet pedagog (stallansvarlig), og styrer. I denne barnehagen fikk jeg også være med en gruppe barn i stallen (hvor de hadde hest, sau, høner, kaniner og katt) for å ta observasjoner av barna i samvær med dyr. I den andre barnehagen fikk jeg intervjuet en pedagog. Barna skulle ikke på gården den dagen jeg var der, derfor ble det ikke tatt observasjoner fra denne barnehagen.

3.1 Kvalitativ metode

I dette studiet har jeg valgt å forholde meg til kvalitative metoder som innebærer en helhetsorientert tilnærming til det som skal studeres. Jeg har valgt to metoder, intervju og observasjon. Dette skal jeg gi en nærmere forklaring om i de neste avnittene. Grunnen til dette valget er at jeg ønsker å få svar på et spørsmål om prosesser rundt hvordan barnehagene jobber. Løken og Søbestad skriver at "man forsker på hele mennesket, og det er uheldig om en splitter det opp i småbiter når en skal forstå det" (Løken og Søbestad, 2013, s 35). En kvantitativ metode som består av nøyaktige målinger ville mest sannsynlig gi meg svar som er utfordrende å sette i sammenheng med det jeg ønsker å finne svar på. Pedagogisk arbeid åpner nemlig for muligheter i alle retninger og jeg ønsker å undersøke hvordan informantene arbeider, og høre om deres opplevelser og erfaringer. Derfor utelukker jeg kvantitative metoder i min bacheloroppgave, og jeg vurderer det som uegnet for å gi svar på min problemstilling. Bergsland & Jæger skriver at med en kvalitativ metode rettes blikket mot menneskers hverdagslige handlinger i en naturlig kontekst. Forskningsresultater fremstilles gjerne i form av tekst orientert mot subjektive opplevelser hvor informantene forteller om opplevd erfaring, og gjennom bearbeiding av tilegnet data forsøker man å forstå meninger og opplevelser som ikke lar seg måle i skala (2014, s. 67).

3.2 Intervju

Jeg valgte å intervju ansatte i gårdsbarnehager for å få anskaffe informasjon om hvordan de jobber med pedagogisk innhold gjennom samvær med dyr. Intervju er en metode som består av en intervjuer som stiller spørsmål til en annen person, og Løken og Søbestad beskriver at et intervju bokstavelig talt er et interwiev, "en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap" (2013, s 104). "Forskningsintervjuet er en interpersonlig situasjon, en samtale mellom to parter om et emne av felles interesse. I intervjuet skapes kunnskap i skjæringspunktet mellom (inter) intervjuerens og den intervjuedes synspunkter" (Postholm M. B, 2010, s 137). Formulering av spørsmålene til intervju er en prosess i seg selv, og det er viktig å finne spørsmål som kunne gi svar på problemstilling. Utfyllende og spørsmål som stilles på en hensynsfull måte er viktig i en kvalitativ metode, slik at intervjupersonen ikke

opplever seg upresis, dum eller rotete. Oppfølgingsspørsmål må heller ikke framstilles som ledende (Løken og Søbestad, 2013). Spørsmål 1 og 2 handlet direkte om deres oppgaver og rutiner rundt gårdsdriften, mens spørsmål nummer 3 er et av de viktigste spørsmålene som står knyttet direkte opp mot problemstillinga (om hvordan de bruker dyra som resurs i pedagogisk arbeid). Spørsmål nummer 4 og 5 handler om deres oppfatning rundt temaet, mens spørsmål nummer 6 åpner for syn og opplevelser rundt utfordringer som kan oppstå. I etterkant skulle jeg ønsket at jeg fikk erstattet ordet "negative konsekvenser" med "utfordringer". Intervjuguide ble sendt ut til de deltakende barnehagene i god tid før intervjuet skulle finne sted, og intervju-spørsmålene med svar kan du finne som vedlegg. Intervjuguide er betenkt som en ramme for samtalen, men som intervjuer kan en stille oppfølgingsspørsmål for å klargjøre utsagn fra intervjupersonen. "Både intervjuer og intervjuperson kan vinkle samtalen ut fra egne perspektiver" (Løken og Søbestad, 2013, s 109). Notater ble gjort under selve intervjuet, og den ferdige framstillingen av svarene ble sendt til barnehagene for godkjenning før bearbeiding av data kunne starte.

3.3 Observasjon

Gjennom å ta observasjoner av barna ønsket jeg å få et mer utdypende innblikk i den reelle praksisen med dyra. Dette ble gjort med en baktanke om å bekrefte og forsterke inntrykket som ble gitt under intervjuene som ble gjennomført med de forskjellige ansatte. Observasjonsdelen blir dermed en sekundær metode for å understreke/forsterke resultatene fra intervjuene. Ordet observasjon betyr iaktakelse eller undersøkelse, og handler om å iakttta, legge merke til, undersøke eller holde utkikk med noe. Gjennom observasjon bruker man sansene til å oppfatte akkurat hva som skjer rundt oss (Løken og Søbestad, 2013) " Ved direkte observasjon kan vi få et mer fullstendig bilde av fenomenet vi studerer" (Løken og Søbestad, 2013, s 40). Observasjoner blir generelt sett rettet mot bestemte fenomener som en ønsker å forske på og tilegne mer kunnskap om, og mine observasjoner var rettet mot hva de gjør med dyra (rutiner), eventuell kompetanse som jeg (og ansatte som ble intervjuet) tolker at de har fått som et resultat av samvær med dyr, og jeg ønsket å observere barnas kroppsspråk og uttrykk som forteller om deres følelser og forhold til dyra. Som jeg nevnte i "avgrensning", har jeg i denne oppgaven vært bevisst på å skille observasjonene (det som faktisk skjer), fra mine personlige tolkninger.

3.4 Analyse

Å analysere intervju og datainsamling er noe som kommer i fokus fra starten av, men det er først når materialet er innsamlet at analyseringen starter for fullt. Det viktig å være bevisst på

at analysen kan bli preget av egne teorier, opplevelser og erfaringer (Postholm, 2010). Som jeg har gitt uttrykk for lengre opp i oppgaven, så har jeg allerede en personlig oppfatning og opplevelse av ressursene rundt dyresammvær, og jeg har vært bevist på å analysere matereale uten hensikt om at den skal forsterke eller understreke mine egne meninger og holdninger. Jeg har videre vært bevist på å tydeliggjøre hva som er funn, teori og egne tolkninger og meninger.

I min analyse har jeg systematisert alle svarene fra intervjuene under hvert enkelt spørsmål. Deretter har jeg brukt spørsmålene og svarene for å formulere underoverskrifter, for å så ta i bruk fargekoder for å merke aktuell data for de forskjellige underoverskriftene. Observasjonene ble nedskrevet og lagt til i etterkant av intervju-analysen.

Min forskning er preget av både deduktiv og induktiv tilnærming (abduksjon). Induktiv tilnærming vil si at man ikke studerer alle mulige utfall, og dermed kan det være vanskelig å motbevise eventuelle konklusjoner en har skapt seg på forhånd (Kleven, 2011). Deduktiv tilnærming vil si at en tar utgangspunkt i hypoteser fra eksisterende teori, og man bruker begreper fra andre teoretikere til sitt arbeid (Thagaard, 2013). Jeg har i denne oppgaven både brukt funnene fra datainnsamlingen og eksisterende teori fra teoretikere som har skrevet eller gjort tidligere forskning på dette feltet.

3.5 Etiske hensyn

Både barnehager, ansatte og barn som oppgav informasjon eller deltok i observasjoner er anonymisert i denne oppgaven. Ansatte og foreldre har blitt informert gjennom et informasjonsskriv som ble utgitt i forkant av studiet. Dette kan du finne som vedlegg. Informasjonsskrivet inneholdt informasjon om personvern, oppgavens mål og forskningens hestikt. Skrivet bekrefter at deltakelsen var frivillig og at de i hvilket som helst tidspunkt kan trekke seg. Foreldre har gitt samtykke til at barna kunne delta i observasjonsdelen.

3.6 Relevans og pålitelighet

Data som blir samlet inn i barnehagen kan generelt sett beregnes som relevant, men det er viktig å være bevist på at materialet samles inn på en slik måte at det også kan vurderes som pålitelig. Selve kommunikasjonsprosessen i intervju kan føre til feilkilder. Metoden for undersøkelse bør også gjennomføres på en måte som gir relevant data for problemstillingen, og dette betyr videre at utvalget av informanter må være egnet for å kunne gi svar på det som undersøkes (Dalland, 2012, s120). Gjennom bevissthet rundt formulering av intervju spørsmål ble det tilpasset åpne spørsmål i den hensikt at det skulle gi pålitelige svar fra

intervjupersonens holdepunkt. Spørsmålet som omhandler utfordringer rundt dyr i pedagogisk arbeid inneholdt noen punkter som kanskje kan oppfattes som ledende (allergi, ulykkesrisiko). Dette var et bevisst valg jeg tok fordi jeg ønsket å få høre om de opplevde utfordringer rundt nettopp dette. Kandidatene som ble intervjuet er ansatte på gårdsbarnehager som jobber med barn og dyr ukentlig. Dermed vurderer jeg at informantene er egnet for å gi pålitelige svar til denne oppgaven.

Det ble ikke tatt lydopptak av intervjuene, og derfor er det mulighet for at deler av informasjonen som ble formidlet under intervju har blitt utelatt eller delvis endret gjennom transkiberingen. Jeg vil igjen påpeke at den ferdige transkiberingen ble sendt til informantene for godkjenning før dataene ble bearbeidet.

4.0 Forskningsfunn

Jeg har valgt å henvise til de forskjellige barnehagen ved å kalle de for barnehage 1 og 2. Informantene blir kalt for informant 1,2 og 3.

Barnehage 1: Informant 1 (stalleansvarlig pedagog), informant 2 (styrer)

Barnehage 2: Informant 1 (pedagog)

4.1 tilrettelegging for et trygt og lærende miljø

I intervjuene kom det fram mange ulike momenter som handlet om det fysiske miljøet, samt tilretteleggelse for trygg og kvalitetsfull ferdsel for barn. Som grunnlag for pedagogisk virksomhet er det avgjørende at en befinner seg i et trygt og godt miljø. Jeg fikk inntrykk av at tilretteleggelsen for de ulike aktivitetene og gjøremålene som skal gjennomføres med barn på en gård er i stor grad betydningsfull for det pedagogiske. I intervju med stall-ansvarlig i gårdsbarnehage (informant 1) kom det fram at i tillegg til å ha rutiner rundt sikkerhetsbiten, var det viktig å tilrettelegge det fysiske miljøet slik at barna har tilgang på barnevennlige dyr på en god og egnet måte. Her ble både dyra og det fysiske miljøet nevnt, og ulike sikkerhetsrutiner måtte følges opp for å sikre barna en trygg og positiv ferdsel på gården.

Barnehage 1 var sertifisert som en "inn på tunet"-gård, som innebærer at de har faste rutiner som gjelder hele huset, hvor det er opp til en ansvarsperson å gå over området å fjerne ting som ikke skal være der. Informant 2 forteller at "Inn på tunet" er en sertifisering som går ut på nøyaktige krav for HMS, og det blir sjekket at de har alt på stell og at rutinene er på plass. Låvebrua fikk foreksempel rekkverk fordi de ikke fikk ha med barna uten at dette var sikret. Det ble også nevnt at de bruker PBL-mentor som inneholder sjekklister for HMSen på

området, et program koblet til ukeplanen i barnehagen som foreldrene også har tilgang på. Der skrives det inn aktiviteter som feks dugnad, saueklipping osv.

Informant 1 la stor vekt på at dyra skulle være godt håndtert, og det ble pressisert at det ikke var barna som skulle temme dyra. Dette var de voksnes ansvar. ‘‘Jeg er veldig streng dersom dyra ikke er tam- da forsvinner de. Vi er avhengig av å ha dyr som personalet holder på med mye, for det er ikke barna som temmer de’’. Det ble fortalt at de hadde hatt en hane som var voldsom og aggressiv. Gjennom sikkerhetsmessige vurderinger ble det konkludert med å sende den til slakt. I intervju med informant 1 kom det også frem at det fysiske miljøet må være tilrettelagt slik at barna lett kan oppsøke dyra og ta kontakt. I denne barnehagen (barnehage 1), hadde de nettopp endret på gjerdet til sauene slik at barna lettere kunne kommunisere med sauene, og kose med de uten å måtte klatre eller åpne porten. Ansatte i begge barnehager snakket også om hvor vidt relasjonen mellom barn og dyr ble styrket ved at de hadde god tilgang til de, og dyra som for eksempel befant seg inne i barnehagen, fikk barna mest relasjoner til. I barnehage 1 hadde hver avdeling et eget dyr som de hadde ansvar for, og i barnehage 2 hadde de kjempe-snegler inne på avdelingen, som barna fikk en litt sterkere relasjon til. I barnehage 1 observerte jeg at de hadde småe trillebårer og greiper som barna lett kunne arbeide med og håndtere, noe som gjorde det mulig å være mer selvstendig i arbeidet i stallen.

Sikkerhetsrutiner i omgang med dyra var noe vi snakket om i intervjuene, og det kom fram at begge barnehagene hadde faste sikkerhetsrutiner som de praktiserte. Barnehage 1 hadde stallregler som hang skriftlig på veggen. Reglene var formulert slik som på bildet. I intervju med denne barnehagen ble det sagt at: ‘‘Alle avdelingene går gjennom slik at de vet hva det er, og det handler om respekt rundt dyr. Stallreglene gås gjennom i starten’’. For en stund tilbake gikk de gjennom stallreglene hver dag, men dette har de sluttet med. Informant 3 i den andre barnehagen sier at dersom en gjentar samme reglene hver gang, kan det oppfattes som pes for barna. Hun nevner også at barna er flink til å passe på hverandre, og de er oppmerksomme på reglene som befinner seg i fjøsen selv om de ikke blir repetert hver gang. ‘‘Barna lærer mye av hverandre og kan gjerne korrigere hverandre dersom noen foreksempel løper etter kaninene.’’ Hun forklarer at de fleste barn tar raskt til seg reglene som blir formidlet, men samtidig skal en ikke glemme at barn er barn, så det er viktig å være der med dem, og repetere dersom noen glemmer det.

4.2 Å ivareta leiken

‘Det skal være mye lek i det de gjør, og leken er viktig selv om vi er stallen’, sier informant 2. Det nevnes at personalet hadde hatt diskusjoner rundt dette temaet, fordi barna må gjøres bevisste på at dyra trenger stell og mat selv om barna ikke har lyst en dag. Det handler om å finne en balanse. Gjennom erfaringer må barna lære at dyra på gården trenger mat og stell hver dag.

Barna har fått beskjed om å møkke hesteboksene

G1 og J1 kommer med hver sin lille trillebåre. G1 setter trillebåren utenfor boksen og legger seg oppi den.

- Se på mæ, æ ska sov, god natt

J1 stiller seg inn i hesteboksen og tar tak rundt sprinklene på boksdøra.

- Æ e i fengsel

G2 kommer inn i boksen og stiller seg ved siden av J1

- Hjelp! (J1 og G2)

I denne observasjonen tolket jeg at leken var tilstede også i stallarbeidet. Selv om de lekte seg, og fantaserte seg inn i en annen verden ble jobben gjort.

4.3 Med rammeplanen som utgangspunkt

Ansatte i begge barnehager forklarte at læring og verdier rundt aktiviteter og samvær med dyr kunne knyttes til alle fagområdene i rammeplanen. I den ene barnehagen jeg besøkte (barnehage 1) ble det presisert at de brukte rammeplanen som utgangspunkt også i skriftlig planlegging av aktiviteter og samtaler knyttet til dyra på gården. "Vi har fagplaner/progresjonplaner som er bygd opp etter fagområdene i rammeplanen. Hvordan kan vi foreksempel bruke hesten for å jobbe med visse fagområder? Det er viktig at vi har planene, og det er viktig at vi også tar de i bruk" (informant 3). Av styreren i denne barnehagen fikk jeg et eksempel på en plan rundt hvordan de skulle bruke hesten for å arbeide med de ulike fagområdene.

Rundt fagområdet kommunikasjon, språk og tekst skulle de eldste barna lære om begreper knytt til hest og utstyr, samt arbeide med bøker, sang, rim og fortellinger som er tilpasset begreps erfaringen og nivået til barnegruppen. De bruker også hesten som tema i samtaler. Rundt fagområdet natur, miljø og teknologi arbeider de med hestens evolusjon og bruksområde. Barna lærer foreksempel at hestebærsjen kan brukes som gjødsel i åkeren, og at i gamledager fungerte hesten som et viktig framkomstmiddel. Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse tar de i bruk hesten til rinding og kjøring, og barna får prøve ulike teknikker som skritt, trav, galopp, hopp, rygging, vending og volter. Ridebanen og hindermateriellet kan også brukes til hopp, balansering, fotball og andre aktiviteter uten hest. De samtaler om hestens anatomi og kroppsspråk, og barna får være med når hestene får markkur og vaksine. Rundt fagområdet kunst, kultur og kreativitet har de planlagt å tegne/male hest, ha cowboy/indianer-lek, lage kjepphest, pynte hestene (fletting, børsting, bandasjering), se filmen spirit og samtale rundt den. De har også sirkus som fremføres hvert år. Som aktiviteter og arbeidsmåter rundt antall, rom og form har de plan om å bruke ridebanens forskjellige rideveier som midtlinje, diagonaler og å vende gjennom volter. De lærer om avstander og størrelser på banen samt formene som befinner seg rundt dem. Banen er rektangulær og kan deles i mindre firkanter. Som utstyrmateriell har de skjegler og bommer, og mellom bommene skal det ofte være en bestemt avstand som barna er med på å måle opp. I stallen brukes mål med ulike mengder (liter, desiliter, halvliter) for å beregne kraftfor, og de veier høyet. Rundt fagområdet etikk, religion og filosofi bruker de fortellinger hvor dyra er med, som foreksempel at maria rir på eselet. De viser menn som rir på kameler (hvorfor rir de ikke på hest?) og forklarer at grisen ikke kan spises i Islam. Som arbeid rundt etikk stiller de spørsmål som handler om dyras følelser og tanker. Hvordan vet vi om dyra har

det vondt? dersom dyrene har det vondt, hvem skal hjelpe dem? Kan de hjelpe seg selv? Hvorfor må vi mennesker hjelpe husdyrene våre?

4.4 Verdier og kunnskap gjennom dyresamvær

Jeg ønsket først og fremst å forske på hvilke verdier og kunnskap barn får som følger av å ha tette relasjoner med dyr i barnehagehverdagen. Dette er en effekt som kan være utfordrende å måle ettersom at det kan være vanskelig å fastslå eksakte sammenhenger mellom verdier som knyttes direkte til bruk og samvær med dyr. Derfor valgte jeg å heller undersøke hva ansatte i disse barnehagene mener at barna får ut av det, og dermed knytte deres meninger opp til observasjoner i stallen.

Etiske verdier var noe som ble nevnt. Personalet mente at barna fikk kunnskap om hvordan man behandler dyr og mennesker, og de lærte om det å være snill med de rundt seg. Selv om dyret holdes for å produsere varer/goder til oss mennesker, så skal fortsatt dyrets velferd ivaretas. ‘Dyr er en resurs i arbeid med empati, for barna vet at de skal ta vare på dyra’. ‘Barna lærer at de kan selv gjøre noe for andre vesen’, Jeg oppfatter dette som at barn kan finne glede i å glede andre, noe som er en veldig god egenskap å ta med seg i livet. Det kom fram i intervju at det å lære å ta ansvar og gi omsorg til dyr kan overføres til å ta ansvar og vise omsorg for mennesker.

Observasjon

Ei jente står å ser over gjerdet til sauene og sier til en voksen: Sauen har så lyst ut.

Jeg tolker i denne observasjonen at jenta viser empati, og prøver å forstå sauenes behov og ønsker. Hun står først å studerer dyra, for å så prøve å tolke deres kroppsspråk. Deretter videreformidler hun sauenes antatte følelse til den voksne. Her viser hun både empati, omtanke og omsorg, og hun viser også en styrke i å prøve å lese og forstå dyrenes kroppsspråk. Hun viser også en kjennskap til rutinene rundt inn og utslipp, noe jeg vil tro hun tar med i betraktning når hun prøver å forstå dyras ønsker.

De lærer hvordan de med respekt skal ta kontakt med dyra, og i begge barnehagene hadde de fokus på å lære barna at de skulle la dyra komme til dem. For å oppnå en gjensidig relasjon må en ta kontakt på dyra sine premisser, ellers vil de bli skremt eller uinteressert i kontakt med barna. Dyras kroppsspråk er forskjellig fra menneskers kroppsspråk.

Observasjon

Tre barn er inne med hønene. En gutt legger hendene sine forsiktig rundt ei høne og venter til den stopper å gå. Deretter løfter han den opp og inn til kroppen sin. Kan jeg få klappe den, sier jenta som står atmed, og stryker høna over kroppen. Det tredje barnet rister på kraftfor-dispenseren og sier: de har masse kraftfor, alt går greit til hønan.

Jeg opplevde at barnet som løftet høna forberedte høna på å bli løftet ved å først sette hendene forsiktig rundt kroppen. Høna sto helt stille og ble frivillig løftet av gutten, og dyret ble holdt på en behagelig måte uten tegn til ubehag. I denne observasjonen kom det en jente å ville klappe, noe jeg tolket ble gjennomført med en god baktanke og hensikt for høna. I bakgrunnen bemerket jeg meg et barn som tok ansvar for å se til at hønene hadde mat- noe som tyder på at barnet hadde lært at dette måtte sjekkes for at dyra skulle ha det godt.

Barna lærer også mer om hva gårdsdyra kan brukes til, og gjennom å være deltagende på gården får de mer forståelse for hvor maten vi spiser kommer fra, og hvilke resurser vi mennesker kan utnytte gjennom dyrehold. De får også erfare når dyra dør. Når vi var inne med hønene i barnehage 1, så jeg at flere barn kikket inn i kassene hvor hønene brukte å legge egg, men det var ingen egg å finne. ‘‘De lærer om hva gir dyra oss. Vi spiser et av dyra på høstfest. De er ikke med på slakt, men de gjøres opmerksomme på hvilket dyr det er som blir spist’’ sier informant 1. Informant 3 presiserte også at de hadde mye fokus på mat, og brukte dyra som resurs i arbeid rundt dette temaet. Barna vet at grisen blir slakta, og barna er også med på bortgangen av de andre dyra på gården.

4.5 utfordringer

I intervju med ansatte var jeg interessert i å få høre om hva de opplevde som utfordrende rundt et arbeid med barn og dyr. Allergi, skepsis og ulykkesrisiko var stikkord som ble presentert i intervjuguiden fordi jeg lurer på hvor vidt dette kan by på utfordringer i gårdsbarnehagen.

Ansatte i begge barnehager var enig i at allergi kunne være et problem i en slik type barnehage, og informant 1 forteller at de har hatt barn som ikke kunne deltatt på aktiviteter i

stallen. Denne barnehagen har grupper som rullerer på dagene hvor de er med dyra, og det er dermed mulig å få tilpasset slik at de som er allergisk ikke blir med i stallen. Informant 2 fra samme barnehage nevner at allergiene blir gjerne ikke oppdaget før de starter der, og dersom allergiene er for ekstreme kan barna rett og slett ikke gå der. Heldigvis har de ikke opplevd dette, og hverdagen for allergikere har løst seg med tilpassing, samt bruk av medisiner som hjelper mot allergier.

Det er stor variasjon på hvordan barna møter dyra, og barnehage 1 begynner tidlig for å gjøre barna trygge. Grensetesting er noe som kan være utfordrende i samvær med dyr, og det er viktig at en kjenner barna og tenker over sammensetninger av barn, samt tilpasse bemanningen når en skal være ilag med dyra. Informant 1 gir et eksempel med å forklare at han hadde vært i stallen med 6 barn, og det hadde gått kjempe fint. Men så kan det være en gruppe på kun 3 barn som gir mere utfordringer og krever mer voksen støtte. Informanten sier at i mellomgruppa der spriket i utviklingen er stort, kan det være størst utfordringer.

Informant 3 fra barnehega 2 sier at " Vi vurderer hvor mange barn som er med, hvilke barn, hva skal vi gjør, og har for eksempel en til en relasjon i omgang med hest." Dersom barn er veldig redd, må en bare jobbe med det. Så går det alltid bra etter en stund.

I barnehage 1 nevnes det at risiko er en sak de må ta stilling til. Barna kan foreksempel oppleve å bli tråkket på av hesten, og slike risikoer vurderes selvfølgelig som en negativ konsekvens av samvær med dyr. Samtidig får man så mye positivt av å være med hestene. Å vurdere dyra er en del av risikovurderingen, og de må vurdere lynnet til dyra før de lar barna holde på med dem. Informant 3 i barnehage 2 mener at faren for risiko er værst for de voksne å forholde seg til. Som ansvarlig voksen vil en alltid være redd for at det skal skje ulykker, og derfor er det viktig at en kjenner til rutinene. "Man kan ikke la vær å holde på med det fordi om".

5.0 Drøfting

Jeg skal her drøfte funnene fra forskningsprosjektet og ta i bruk teori fra teorikapittelet. Drøftingen er rettet mot problemstillingen for prosjektet.

5.1 Et tilpasset miljø for pedagogisk virksomhet

For å i det hele tatt kunne tilby barna en arena for pedagogisk virksomhet er det viktig å ha et trygt og godt miljø, og området bør tilpasses på best mulig måte. Begge barnehagene hadde faste rutiner rundt sikkerhet, og om du ser på bildet av sikkerhetsrutinene fra barnehage 1 kan du se at det står for eksempel "Vi skal bare gå" og "vi skal være rolige og stille". Uten å ha

diskutert dette med de ansatte i barnehagen tolker jeg at de bevisst har formulert reglene med en pedagogisk baktanke som skal ha en positiv effekt, og de har valgt å fokusere på den ønskede holdningen i stedet for å framheve alt det forbudte (feks: Det er ikke lov å springe, det er ikke lov å lage høye lyder...) Barnehage 1 presenterte ellers noen grunnleggende punkter som de hadde fokusert på for å oppnå et trygt og funksjonelt miljø for pedagogisk virksomhet på gården. Dette inneholdt blant annet tanker rundt det fysiske miljøet, at dyra skulle være tilgjengelig for barna. Jeg tenker at dersom barna har mulighet til å ta kontakt med dyra over gjerdet, vil de føle seg tryggere, samtidig som at de kan gjøre dette på eget initiativ, både alene, sammen med andre barn og/eller voksne. Dersom barna alltid skal være avhengig av å ha med en voksen i bingen hver gang de skal ha kontakt med dyra, kan dette muligens dempe barns initiativ og frihet på gården. Det ble også nevnt at atferden til dyra var viktig å vurdere for at barna skal få gode opplevelser. Som Vedum, Dullerud og Ødegård sier så kan barna få dårlige opplevelser dersom de presses inn i situasjoner som de ikke er trygge på, og dersom dyra er utagerende eller har en truende atferd kan barna lettere bli skremt. I barnehage 1 kom det tydelig fram at dyra alltid ble grundig vurdert. Dyr som ikke var egnet for barn ble gitt bort eller sendt til slakt. Vedum, Dullerud og Ødegård nevnte også noe om barnetilpassede redskaper, noe jeg observerte at barnehage 1 hadde tenkt på. Barna kunne selv møkke og trille møkka alene fordi de hadde små og lette trillebårer, samt korte møkkegreiper.

5.2 Bruk av dyr i pedagogisk arbeid

I dette avsnittet skal jeg først og fremst ta for meg hva det vil si å bruke dyr som ressurs i pedagogisk arbeid. Deretter skal jeg drøfte hvordan barnehagene bruker dyra aktivt i den pedagogiske virksomheten.

Å bruke dyr til det pedagogiske arbeidet er det IAHAIO (The International Association of Human-Animal Interactions Organizations) definerer som dyreassistert pedagogikk. gjennom målrettet arbeid, planlegging og struktur gjennomføres dette av profesjonelt undervisnings- og pedagog-personell. Planlegging og dokumentasjon er et viktig redskap i denne prosessen, som kan kartlegge måloppnåelsen og utbytte barna får av aktivitetene. Barnehage 1 brukte rammeplanen systematisk for å tilpasse aktiviteter og jobbet systematisk med alle fagområdene. Gjennom å lese denne planen fikk jeg et godt og oversiktlig innblikk på hvordan de arbeider med hesten som ressurs i det pedagogiske arbeidet. Gjennom planlegging av pedagogisk opplegg åpner det for langsiktig og systematisk tenking som kan føre til bedre progresjon. Dette gjør det også lettere å reflektere over barnas utbytte av aktivitetene i etterkant (KD, 2017, s 37). Hvor vidt barnehage 1 vurderer og dokumenterer gjennomføringen

i etterkant fikk jeg lite informasjon om, men de nevnte at de brukte å dokumentere aktiviteter i et digitalt program som foreldrene har tilgang på.

Når jeg stilte spørsmål om hvordan de brukte dyra i det pedagogiske arbeidet, fikk jeg svar som omhandlet verdiformidling av etiske og empatiske holdninger, samt tilegnelse av kunnskap både om dyra og om hva vi kan bruke dem til. Vedum, Dullerud og Ødegård (2009) formidler at fysisk kontakt, lek og kos er positive aktiviteter i seg selv, som styrker relasjonene mellom dyr og menneske. Jeg tenker at dersom barna oppnår gode relasjoner til dyra, vil det også oppstå et større ønske om å tilfredsstille dyras behov for stell og kos. Med dette mener jeg videre at relasjonsbygging bør være første prioritet i det pedagogiske arbeidet med dyra. Informant 3 i barnehage 2 snakket om at dyra var en god ressurs for å skape en trygg start for nye barn i barnehagen, og de introduserer de til dyra i den tidlige fase. Vedum, Dullerud og Ødegård beskriver også mange måter en kan utnytte gode relasjoner med dyra på. Kunnskap om deres anatomi, størrelse, kjønn og navn, og om deres behov for trivsel og velvære, samt atferd, lyder og bevegelser. En kan også bruke dyra for å skape undring, foreksempel om dyras kroppsspråk, tanker og væremåter. Ved å hjelpe barna i å undre og gi svar, kan en gi grunnlag for videre samtale. Jeg oppfatter det slik at barna lærer best gjennom praktiske opplevelser (1.håndserfaringer) som deretter forsterkes med verdifulle samtaler, diskusjoner og undringer (etterarbeid). Begge barnehagene var opptatt av å bruke dyra til å samtale om temaer som foreksempel om dyras atferd, hvordan vi skal tilnærme oss dyra (kroppsspråk), dyras behov, utbytte vi får og fakta. Begge barnehagene pressiserte at de kunne knytte det pedagogiske arbeidet med dyra til rammeplanens innhold om alle barnehagens fagområder.

5.3 Hva oppnår barna?

Gjennom intervju og observasjon kom det til syne mange eksempler på verdier og kunnskaper som forsterkes gjennom samvær med dyr. Jeg skal her ta for meg noe av det informantene mente at barna får ut av samvær med dyr og drøfte dette opp mot den teoretiske delen i oppgava.

Mye av det pedagogene pratet om handler om det etiske, om hvordan man skal behandle de rundt seg. De snakket om empati, ansvar og omsorg, og mente at gjennom å lære hvordan en skal behandle dyr, lærer man også hvordan en skal behandle andre mennesker. Vedum, Dullerud og Ødegård sier at gjennom samvær med dyr får barn utviklet ansvar og omsorg, i tillegg pressiserer de at samvær med dyr kan føre til at barna utvikler bedre trygghet og selvtillit. Jeg la meg merke til at barna var godt vandt med å håndtere dyra på en skånsom

måte. De klappet og snakket til dyra, og tok selv initiativ til å se etter at dyra hadde alt de trengte av mat og drikke. Det var også tydelig å se at barna hadde ulike tilnærminger til dyra. Noen var mer forsiktige av seg, og søkte voksen støtte for å tilnærme seg dyra. Gjennom intervju kom det fram at noen barn kunne i starten være skeptisk og redd, men gjennom tolmendig tilnærming gikk det alltid bra. Jeg tenker at mer forsiktige barn har særlig stort utbytte av å være kontakt med dyr, fordi det oppstår en arena hvor de sammen med voksen kan trygt og gradvis nærme seg noe "skummelt" som etter hvert utvikler seg til å gi positive opplevelser med mestring og selvtillitt. "Noen barn kan ha lite erfaring med husdyr når de begynner i gårdsbarnehagen, og de må dermed få tid til å venne seg til dyra. Dersom de presses inn i situasjoner de ikke er trygge på, kan de få dårlige opplevelser" (Vedum, Dullerud og Ødegård, 2005, s 93).

Gårdsbarnehagene hadde også fokus på hva dyra brukes til, og hvilke ressurser vi mennesker kan utnytte oss av. Gjennom deltakelse i prosessen rundt innsanking av egg og slakting, fikk barna fra de deltakende barnahagene erfare hvor maten de spiser kommer fra. Når dyra dør ble dette også utnyttet for å lære og undre om dyr og menneskers livsyklus. Rammeplanen sier at "gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kjennskap til menneskets livssyklus" (Kunnskapsdepartementet, 2017 s 53). Jeg har alltid hatt en mening om at barna får en bedre forståelse og bevissthet rundt kjøttproduksjon når de har en viss relasjon til dyr, og at bevisstheten forsterkes dersom man forteller at det de spiser for eksempel er kjøtt fra gris eller sau. Jeg tror at dersom barna får erfare prosessen i å sende et dyr til slakt og smake dyr de kjenner, vil de få en realistisk forståelse av prosessen rundt slakt og kjøttindustri. Vedum, Dullerud og Ødegård (2005) sier at barna også tilegner seg kunnskap og erfaringer om dyras biologi, anatomi og fysiologi. "Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kunnskap om dyr og dyreliv" (Kunnskapsdepartementet, 2017 s 53). Gjennom pedagogisk planlegging med rammeplanen som utgangspunkt hadde barnehage 1 mange mål som omhandlet nettopp dette. De tok også for seg historie, bruksområde og dyras evolusjon.

5.4 Fordeler vs ulemper

Selv om samvær mellom barn og dyr fører til mye positivt, kan det også oppstå utfordringer eller negative konsekvenser. Jeg skal i dette avsnittet ta for meg ulemper rundt det å bruke dyra som pedagogisk ressurs, og beskrive hvordan jeg basert på dette studiet og gjennom tilegnet teorikunnskap vurderer at de positive konsekvensene veier opp for de negative.

Allergi kan være en utfordring i følge Endenburg og Baarda (1995) og informantene i barnehage 1. En konsekvens av barn med mye allergi er at de rett og slett ikke kan være med på dyre-relaterte aktiviteter og samvær, og i verste fall må de bytte til en annen barnehage. Jeg tenker at det må være trist for et barn å ikke kunne delta i samme aktiviteter som de andre, og kun få høre om de ulike dyra som de selv ikke får ha særlig relasjoner med. På en annen side kan de likevull skape gode relasjoner med dyr som de ikke er allergiske mot, som foreksempel kjempesneglene i barnehage 2. Ofte får allergikere også god hjelp av medisiner som demper utslagene når de er sammen med dyra.

En annen negativ konsekvens som ble nevnt både av informanter og teoretikere fra teorikapittelet, er redsel og skepsis. I følge Vedum, Dullerud og Ødegård (2005) kan utrygge eller voldsomme dyr ofte være en utløser for dette, og som tidligere nevnt bør dyra bli stadig vurdert om de er egnet for å bli brukt i pedagogisk opplegg. Redsel og skepsis burde i følge informant 3 løses gjennom tolmødighet og gradvis tilnærming, og barna bør ikke presses inn i situasjoner som de er ukomfortable med. Jeg vurderer at barn som er redd for dyr behøver trygge voksne som kan være med dem å vise hvordan de skal tilnærme seg dyra, og starte med å foreksempel la barnet klappe en kanin mens den voksne holder den. "Det er viktig at voksne forklarer og demonstrerer slik at de forstår og erfarer hvordan dyra oppfører seg og reagerer" (Vedum, Dullerud og Ødegård, 2005, s 93).

Ulykkesrisiko er noe en må forholde seg til på alle arenaer i barnehagen, og det kan vell sies at ulykker kan forekomme i samvær med dyr. Barn kan bli tråkket på, bli sparket, bitt eller klemret, og selv om dyra er barnevennlige, finnes det aldri noen garanti for at de ikke kan skade dem. Det sies at det finnes ikke barnevennlige dyr, det finnes bare dyrevennlige barn. For å hindre ulykker i å skje pressiserer informanter fra begge barnehagene viktigheten i å ha sikkerhetsrutiner på plass, og de forklarer at de må tilpasse bemanningen etter hvilke/hvor mange barn de skal ha med, og hva de skal gjøre. "Som voksen er man redd dersom det skulle skje ulykker, derfor er det viktig å kjenne til rutinene. Det er uhell og ulykker man som ansvarlig er mest redd for, men man kan ikke la vær å holde på med det fordi om" (informant 3).

Jeg vurderer at utfordringene som ble presentert i teorikapittelet og i barnehagene (1 og 2), inneholder fornuftige løsningsmetoder som tilsier at ressursen man får ut av pedagogisk arbeid med dyr vinner over ulempene og utfordringene som kan forekomme. Gjennom bevissthet over konsekvensene kan en fremme et trygt og godt læringsmiljø. Det finnes mange positive effekter som er forsket på, og forskning viser for eksempel at dyr har en beroligende

effekt på stress, og virker positivt på hjertefrekvens og blodtrykk (Serpell og McCune, 2012). Endenburg og Baarda (1995) har også funnet ut at barn i familier med dyr utvikler mer empati, ansvar og omsorg, og Poresky og Hendrix fikk resultater som tilsa det samme.

5.5 Lek vs alvor

‘‘Det skal være mye lek i det de gjør, og leken er viktig selv om vi er stallen’’, sier informant 3. Rammeplanen ivaretar barnas rett til medvirkning, og barns meninger og synspunkter på barnehagens daglige virksomhet skal tas på alvor (KD, 2017). Samtidig finnes det etiske prinsipper og nasjonale lover som tilsier at dyra skal ha godt stell hver dag. Informant 3 sier at dette har vært mye diskutert blandt personalet. Grunnen til dette er at barna må få en forståelse av at selv om de ikke har lyst å dra i stallen en dag, så er dyra helt avhengig av at det kommer noen å steller med dem. Dersom dyra ikke får mat og stell dør de. Vedum, Dullerud og Ødegård (2005) presiserer at selv om barna skal få erfare å ha ansvaret for dyra, skal det å fore og stelle dyr være lystbetonte aktiviteter som går på omgang. Dette var også noe de gjennom diskusjoner hadde kommet fram til i barnehage 1, og de var opptatt av å finne en god balanse og faste rutiner på rulling rundt oppgaver og stell av dyra på gården

6.0 Avslutning

Dyreassistert pedagogikk går ut på å planlegge, gjennomføre og vurdere aktiviteter med dyr som ressurs. Den ene barnehagen presenterte sine skriftlige planer over aktiviteter som skulle gjennomføres, men jeg fikk ingen informasjon om noen av barnehagene tok skriftlige vurderinger og evalueringer i etterkant. I barnehagene jeg besøkte hadde de fokus på relasjonsdanning, foring, stell og viktige samtaler rundt dyra og kunnskap om dyr, kroppsspråk og ressurser. De kunne knytte all læring opp mot rammeplanens innhold. Dyra ble brukt som ressurs både i temaarbeid om foreksempel mat og dyr, men også til undring over følelser, kroppsspråk, mennesker og dyrs livssyklus og empati. Barna får i følge dette studiet utviklet en større grad av empati, og de lærer seg å ta ansvar for, og bry seg om dyra. Disse utsagnene var noe jeg også fikk forsterket gjennom observasjoner. De empatiske egenskapene som utvikles for dyra kan i stor grad overføres til hvordan en behandler mennesker rundt seg. Det kom tydelig fram at det fysiske miljøet på gården, samt rutiner for sikkerhet og ansvar var noe som måtte vurderes og tilpasses for at gården skulle være en god arena for lek, læring og danning.

Det ble nevnt mange positive verdier og egenskaper som barn får ut av samvær med dyr. Tidligere forskning viser at barn som har dyr rundt seg utvikler større grad av empati, og at

samværet med dyra fører til redusert stress og bedre hjerterefrekvens. På en annen side kan allergi være en ulempe, og det kan være utfordrende dersom barn er redd eller blir skremt. Omgang med dyr fører også til en viss risiko, og derfor er det viktig med voksne som kjenner dyra og rutinene rundt sikkerhet.

Pensum

Bergsland, M., D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. Utgave). Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS

Dyreassistert pedagogikk, hentet fra: <https://www.firbentterapi.no/dyreassistert-pedagogikk>

Endenburg, N., & Baarda, B. (1995). The role of pets in enhancing human well-being: Effects on child development. In: Robinson (Ed.) *The Waltham book of human-animal interaction: Benefits and responsibilities of pet ownership*. Great Britain: Pergamon.

Handeland M. (2014) *Masteroppgåve i spesialpedagogikk, Gårdsbesøk som tiltak for barn med spesielle behov*, pedagogisk institutt, hentet fra:

https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/270114/753255_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kinge, E. (2009). *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonskompetanse, Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag.

Kleven, T.A. (2011). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode - en hjelp til kritisk tolkning og vurdering*, vol. 2. Oslo: Unipub.

Langholm G, Hilmo I, Holter K, Lea A, Synnes, K (2011) *Forskerfrøboka, Barn og natur*, Fagbokforlaget

Larsen A. K, Slåtten M. V, (2015) *En bok om oppvekst*, samfunnsfag for barnehagelærere, 4 utgave, fagbokforlaget

Løkken G, Søbustad F. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Lovdata, *Generelt om behandling av dyr, Lov om dyrevelferdsloven, 2009 §3*

Melson, G. F., & Fine, A. H. (2010). Animals in the lives of children. In A. H. Fine (Ed.) *Handbook on animal assisted therapy, theoretical foundations and guidelines for practice*, vol. 3, (pp. 223–245). London: Elsevier Science.

Postholm, M.B. (2010). *Observasjon som datainnsamlingsstrategi. I Kvalitativ metode*. (2. utg) Universitetsforlaget

Serpell, J., & McCune, S. (Eds.) (2012). *Waltham pocket book of human-animal interactions*. Beyond Design Solutions Ltd.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse, En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget

Vedum, Dullerud, Ødegård (2005) *Natur- og gårdsbarnehagen*, fagbokforlaget

Wielsgaard K. E (2016) *Dyreassisterte intervensjoner som helsefremmende tiltak for barn med autismespektrumforstyrrelser*, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet «Dyr som ressurs i pedagogisk arbeid»

Dette er et infoskriv til ansatte og foresatte ved barnehage

Formål og arbeidsmåte

Formålet med dette besøket er å innhente informasjon til vår bacheloroppgave om hvordan dyr kan være en ressurs i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Vi skal forske på hvordan samvær med dyr påvirker barn i alderen 3-6 år. Vi ønsker å fåreta observasjoner av barn i samvær med dyr, samt intervju en eller flere ansatte rundt dette temaet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dette er et forskningsprosjekt i regi av studenter hos Dronning Mauds Minne Høgskole i Trondheim.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi har valgt å skrive en bacheloroppgave med tema barn og dyr, og har vi har dermed valgt å besøke gårdsbarnehager for å samle vår informasjon

Hva innebærer det for barna å delta?

Forskningsprosjektet innebærer at to studenter fra Dronning Mauds Minne Høgskole får mulighet til å observere en barnegruppe i samvær med dyr.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Alle opplysninger om barn og voksne vil bli anonymisert. Hvis du velger at ditt barn kan delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Navn og kontaktopplysninger vil ikke bli tatt med i oppgaven. Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjoner.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg/ditt barn basert på ditt samtykke. Vi tar kun med informasjon som er godkjent av barnehagen og foresatte.

Med vennlig hilsen Prosjektansvarlig
Silje Bang Gule og Amanda Molberg
Mob 90102850/ 0045 313327372

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Dyr som ressurs i pedagogisk arbeid», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til og godtar at jeg og mitt barn:.....deltar i prosjektet.

Ja mitt barn kan delta i observasjon

Nei

Jeg samtykker til at mitt barn og mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. Mai 2019.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Tusen takk! Vennligst lever utfylt skjema til personalet i barnehagen.

Vedlegg 2: intervjuguide

Intervjuguide

1. har dere faste rutiner på når dere omgås dyra på gården, og eventuelt faste oppgaver som skal utføres?
2. Har dere sikkerhetsrutiner/ regler i forhold til omgang med dyra, og hvordan når disse fram til barna?
3. hvordan bruker dere dyra som en resurs i det pedagogiske arbeidet?
4. og hva føler du at barna får ut av å være med dyr? a) Hvilken lærdom b) Hvilke verdier c) Eventuelt andre ting?
5. hvilke relasjoner opplever dere at oppstår mellom barn og dyr?
6. opplever du at samvær med dyr i noen sammenhenger kan gi negative konsekvenser ? feks alergi, skepsis, ulykkesrisiko?
7. Har dere erfaring med barn med sosialspektervansker? Isåfall, ser dere forskjell på utbytte fra omgang med dyr for dem?

Vedlegg 3: Samlede intervjuresultater

Intervjuguide med svar

1. har dere faste rutiner på når dere omgås dyra på gården, og eventuelt faste oppgaver som skal utføres?

Ja, det har vi, og det er litt forskjellige oppgaver. Vi har en stallgruppe som består av de to største avdelingene. Da blir en gruppe tatt med ut i stallen en uke, så blir det omrokkert neste uke. Da får de være med på møkking, foring, fliing og alt som skal til og det fungerer veldig greit. Vi har en annsvarsfordeling på ulike oppgaver i stallen. Jeg har foreksempel annsvar for områder som inneholde snekring.

Alle har mulighet til å ri hver uke. Ellers har alle avdelingene et dyr hver som de har annsvar for. Som eksempel så har en avdeling har kaninene. De kan gå i bånd med de, slik at de får bedre kontakt med dem. En annen avdeling har sauene, og en annen avdeling har hestene. Det står på kvartalsplanen hvilke aktiviteter de har mulighet til å gjøre.

Litt av utfordringen vi jobber med er at de som er inne i barnehagen får litt mindre fokus på dyra. Personalet må ikke glemme at vi er en gårsbarnehage, for dette skal jo gjennomsyre barnehagen. Dette er litt av grunnen til at de har hvert sitt dyr på avdelingene.

Ikke faste oppgaver. Gården har de faste oppgavene som stell. Rutiner har vi. Barn skal foreksempel aldri gå bort til dyr uten voksne tilstede. Så har vi rutiner rundt dette med hygiene. Vi har ikke dyr inne i barnehagen pga av allergi. Vi har en kjempesnegle inne i barnehagen og har kunne hatt sånne dyr. Noen år har vi hatt kyllinger til klekking for å ha mer tilgang til dyr. Vi har ingen faste rutiner på når vi er med dyra på gården. Vi vurderer det etter hva vi jobber med og når barna har lyst. Vi har fri tilgang på gården, men tar hensyn når det er andre besøk på gården.

2. Har dere sikkerhetsrutiner/ regler i forhold til omgang med dyra, og hvordan når disse fram til barna?

Vi har stallregler som brukes som den sikkerhetsbiten for dem. De kan dere se etterpå, de henger på veggen i stallen. Alle avdelingene går gjennom slik at de vet hva det er, og det handler om respekt rundt dyr. Stallreglene går gjennom i starten. Vi er en "Inn på tunet" gård, som innebærer faste rutiner som går på hele huset, hvor det er opp til meg å gå over huset og fjerne ting som ikke skal være der. Vi bruker PBL-mentor som inneholder sjekklistor. Et program som inneholder ukeplanen i barnehagen som foreldrene har tilgang på. Der skrives det inn aktiviteter som feks dugnad, saueklipping osv.

Inn på tunet er en sertifisering som går ut på nøyaktige krav for HMS, og det blir sjekket at vi har alt på stell og at rutinene er på plass. Låvebrua fikk rekkverk fordi vi ikke fikk ha med barna uten at det var sikret.

De fleste barn tar det kjapt når vi forklarer, men barn er barn så vi kan ikke stole helt på det. Når vi foreksempel er inne med kaninene skal vi sitte rolig. De som har gått her ei stund kan det, men vi repeterer når noen glemmer det. Barna lærer mye av hverandre og kan gjerne korrigere hverandre dersom noen foreksempel løper etter kaninene. Vi har bare ei avdeling, så de store barna er med de små. Dersom en gjentar samme reglene hver gang kan det oppfattes som pes for barna.

3. hvordan bruker dere dyra som en resurs i det pedagogiske arbeidet?

Der handler mye om det etiske, hvordan behandler man dyr og mennesker. Jeg er veldig streng dersom dyra ikke er tam- så forsvinner de. Vi er avhengig av å ha dyr som personalet holder på med mye, for det er ikke barna som temmer de. Det er viktig å lære barn om respekt og hvordan man tar kontakt, og vi har mye fokus på å lære barna at dyra skal komme til dem. Legge tilrette slik at det er lett å få kontakt (fysiske miljøet). Når det kommer til hestene så tar de ut hester selv, og leier selv. De lærer mye om respekt og hvordan man behandler dyr.

Det er dette vi etterstrever etter å få til bra. Vi har fagplaner /progresjonplaner som er bygd opp etter fagområdene i rammeplanen. Hvordan kan vi foreksempel bruke hesten for å jobbe med visse fagområder (feks KKK). Det er viktig at vi har planene, og det er viktig at vi også tar de i bruk. Vi har en egen plan i forhold til hest og ridning, samt drivhus og åker. I tillegg jobber vi med å få inn de andre dyra også i fagplanen. De oppdateres litt etter behov, så nå etter at det kom ny rammeplan har vi jobbet en del med det. Det er vanlig å jobbe med progresjonsplaner og det er noe jeg er vandt til å jobbe med, men vi har planene knyttet direkte opp mot dyr og gårdsdrift.

Vi bruker dem når vi har tema, feks kua, hest, dyr eller mat. Vi har veldig fokus på mat. Hvor er det maten er fra? Så de vet at grisen blir slakta. De er med på prosessen når dyra forsvinner. Det er fint å bruke dyr med tanke på at barna skal være trygg, og lære de hvordan de får riktig tilnærming til dyr. Det er få som er redd. Det er god hjelp i tilvenningsperioden, og det er fint å foreksempel kunne hente fram en kanin å holde på med for barna som er helt ny. Dyr er en resurs i arbeid med empati, for barna vet at de skal ta vare på dyra. Noen kan foreksempel springe etter katten å dra den i halen, og da får de beskjed, og det skjer skjeldent gjentatte ganger. Vi kan koble det meste til rammeplanen, og du kan bruke det til det meste. Det er en veldig god ressur til det pedagogiske.

4. og hva føler du at barna får ut av å være med dyr?

a) Hvilken lærdom

b) Hvilke verdier

c) Eventuelt andre ting?

Det går litt på det samme, etikk, det å være snill med andre, respektere dyra og ikke være ekkel med dem. De lærer om hva gir dyra oss. Vi spiser et av dyra på høstfest. De er ikke med på slakt, men de gjøres opmerksomme på hvilket dyr det er som blir spist. Hvorfor må vi fli møkk? Hvorfor må de få mat? De er med på å ha ansvaret for dyret. Hvis vi ikke gjør noe så dør dyret. Man behandler dyr som man behandler mennesker. De skal ha det bra.

Det skal være mye lek i det de gjør, og leken er viktig selv om vi er stallen. Vi har hatt diskusjoner rundt dette, for barna må også lære at vi også må stelle og gi mat selv om de ikke har lyst en dag, så det handler om å finne en balanse. Vi må passe på at dyra har det bra.

Lære seg å omgå dyr og ha empati for andre. Å se at de selv kan gjøre noe for andre vesen. Når de er sammen med kaninene skal kaninen komme til dem, dersom de begynner å reise seg når kaninene trekker seg vekk får de en reaksjon. De har det veldig sosialt når de står med dyrene, og de har det artig når de står der.

5. hvilke relasjoner opplever dere at oppstår mellom barn og dyr?

Det er noen som har veldig sterke relasjoner og som oppsøker dyra i stor grad. Det at de har ansvar for hvert dyr gjør at de får en sterkere relasjon. Det er vanskelig at alle barn har relasjoner til et dyr, men det er det vi håper på med å ha et eget dyr på avdelingene.

Stor variasjon, og dette er viktig å ivareta. Noen er godt vandt med dyr. Vi hadde som eksempel ei jente på 2 år på omvisning, og hun satt seg ned med en gang når høna kom imot henne. Så har vi noen som springer etter dyra og som ikke kan kommuniseringen med dyra. Det er individuelle utgangspunkt og det er individuelt hvordan relasjoner de ender opp med å ha til dyra. Det er spennende forskning på at mordere som tar liv ofte starter med dyr, så relasjoner med dyr mener vi er forebyggende.

Det oppstår som regel gode relasjoner, og de ser at det er vesen som ikke vil dem vondt. De få som er redd bruker ikke lang tid før de ser det er positivt. Jeg kan ikke huske å ha hatt barn som ikke har fått gode relasjoner. Noen dyr får de bedre relasjoner til, som f.eks. sneglene som er inne her. De fleste dyra har navn, men noen får de mer relasjon med ut ifra hvor mye vi holder på med dem. Noen ganger har vi feks tema sau. Vi hadde en sau som var barnehagen sin, og den hadde vi ansvar for. Den ble så tam at den gikk løs i barnehagen, og den var til og med sammen med barna på tur. Den fikk de en veldig tett relasjon med, og de snakket om henne i mange år. Hun fikk lam. Så noen dyr får de veldig tett relasjon med.

6. opplever du at samvær med dyr i noen sammenhenger kan gi negative konsekvenser ?

feks alergi, skepsis, ulykkesrisiko?

Ja. Allergier oppstår og vi har hatt noen som ikke har kunnet vært med i stallen. Men det finnes jo medisiner som hjelper mot allergier. Når de ikke respekterer dyra så må man jobbe veldig for å komme over den biten. Det er ofte mange av de samme som tester grensene til dyra. Man må passe på å tilpasse bemanningen på barnegruppa. Jeg hadde med 6 barn i stallen uten problem, men så kan det være en gruppe på 3 barn som krever mer, og som gir mer utfordringer. Mellomgruppa er den største utfordringa hvor spriket på utviklinga er stor, og det er ulikt hva de forstår om tilnærming på dyr. Risikoen rundt som foreksempel å bli trampet på er jo der, og dette er jo negativt , men man får mye mer positivt er negativt ut av samværet med hestene.

Allergi er jo utfordrende. Ofte oppdager de det ikke før de starter her, men det fungerer greit siden vi har grupper som rullerer. Da er det mye annet som foregår også, men dersom de er ekstremt allergisk kan de rett og slett ikke gå her. Vi har heldigvis ikke opplevd det. Det er gjerne veldig beviste foreldre til barna som går her, og de som går her har søkt seg til oss bevist. Det er stor variasjon på hvilke erfaringer de har og hvordan de møte dyra, og vi begynner tidlig. Vi begynner gjerne med å ta med hjelmen inn, og gjøre barna trygg. Så må vi vurdere dyra vi har, i forhold til risiko. vi hadde en hissig hane og den tok vi livet av. Vi må vurdere lynnet på dyra.

Sykdommer osv er vi ikke redd for. Det kan være utfordrende dersom barn er veldig redd, men det går alltid bra etter en stund. Det er bare å jobbe med det. Det er nok verst for de voksne når man er bekymra for ulykker som kan oppstå når de er med de store dyra. Som voksen er man redd dersom det skulle skje ulykker, derfor er det viktig å kjenne til rutinene. Det er uhell og ulykker man som ansvarlig er mest redd for, men man kan ikke la vær å holde på med det fordi om. Vi vurderer hvor mange barn som er med, hvilke barn, hva skal vi gjør, og har for eksempel en til en relasjon i omgang med hest.

Vedlegg 4: observasjoner

En observasjon tatt på oppholdsrommet hvor barna pusset hesteutstyr:

Voksen: Anne (vi kaller henne det) vil du være med i stallen og ordne med dyra? Eller vil du pusse?

Anne: Stallen!

Voksen: Hvem andre vil være med i stallen?

Nesten alle ropte: Jeg!

Barna går inn i stallen og setter seg på benken som står langs en vegg. Et barn blir utpekt for å være med å holde ponnien mens den voksne tar på dekken. Barnet klapper den på panna og kammer fingrene gjennom panneluggen til hesten. Hun holder ponnien alene mens den voksne går inn å tar på dekken på ponnien i den andre boksen. Når den voksne er ferdig leier barnet og den voksne hver sin ponni ut.

Pass dere! Sier jenta til de andre barna

Dere må holde litt avstand da! Sier den voksne

Et annet barn som er med å gå ut forteller at det er 2 grunner til å ikke gå bak hesten. Det er fordi den kan sparke, og den kan bærseje.

Jenta slipper hesten ut i paddocken, og henger leietauet på en stolpe.

Ei jente står å ser over gjerdet til sauene og sier: Sauan har så lyst ut.

Et barn kommer med en bøtte vann.

Hvem er det til, spør jeg.

Det er til Connie, sier hun, og bærer den bort til krybba hvor en voksen hjelper henne å helle.

Så må vi ha kraftfor, sier hun.

Tre barn er inne med hønene. En gutt legger hendene sine forsiktig rundt ei høne og venter til den stopper å gå. Deretter løfter han den opp om inn til kroppen sin. Kan jeg få klappe den, sier jenta som står atmed, og stryker høna over kroppen. Det tredje barnet risiker på kraftfordispenseren og sier: de har masse kraftfor, alt går greit til hønane.

Jente peker på den ene vannflaska til kaninene og hvisker ja, deretter peker hun på den andre flasken og hvisker ja.

Når voksne og barn er inne med hønene får barna holde ei høne. Noen barn plukker opp og holder hønen selv, mens andre får hjelp både til å plukke opp, og til å holde den.

Alle 4 barna sitter på benken langs veggen etter stillarbeidet.

Voksen: Hva har vi gjort idag? Har hestene fått mat?

Barna: Ja!

Hvem har gitt de mat?

Ene barnet: Æ !

Et annet barn: Æ har gitt gulerot.

Voksen: har hønan fått mat?

Barna: Ja!

Har kaninan fått mat?

Barna: Ja!

Har sauan fått mat?

Et barn: Nei!

Voksen: gå å se da

Barn: Ja de har litt mat

Voksen: Ja de fikk litt i morrest

Barn: Ska æ gi de mat?

Voksen: De skal få mer i ettermiddag

Barna har fått beskjed om å møkke hesteboksene

G1 og J1 kommer med hver sin lille trillebåre. G1 setter trillebåren utenfor boksen og legger seg oppi den.

- Se på mæ, æ ska sov, god natt

J1 stiller seg inn i hesteboksen og tar tak rundt sprinklene på boksdøra.

- Æ e i fengsel

G2 kommer inn i boksen og stiller seg ved siden av J1

- Hjelp! (J1 og G2)